

Handläggare
Håkan Andersson
Telefon: 076-12 29 712

Till
Överförmyndarnämnden

Begäran om översyn av reglerna om överförmyndare, gode män och förvaltare

Skrivelse till justitiedepartementet

Förslag till beslut

Nämnden ställer sig bakom förvaltningens tjänsteutlåtande och skickar detta som en skrivelse från nämnden till justitiedepartementet.

Håkan Andersson
Förvaltningschef

Bakgrund

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har i en skrivelse till justitiedepartementet den 7 april 2017 framfört skäl för att i grunden reformera systemet med överförmyndare, gode män och förvaltare i föräldrabalken. SKL ger i skrivelsen ett antal exempel på brister som de anser är angelägna att se över. Det gäller t.ex.

- Översyn av mandatperioder för överförmyndare/överförmyndarnämnd.
- Översyn av förutsättningar för professionalisering av de svåraste och mest komplexa uppdragen.
- Inrättandet av ett landsomfattande register över ställföreträdare.
- Inrättande av en central statlig myndighet med uppdrag att svara för tillsynsvägledning.
- Erforderliga anpassningar i lagstiftningen för att möjliggöra digital handläggning så långt möjligt.

Förvaltningens synpunkter

Det är mycket bra att Sveriges Kommuner och Landsting begärt en översyn av reglerna för överförmyndare, gode män och förvaltare. Förvaltningen delar uppfattningen att det finns en lång rad brister i lagstiftningen som bör åtgärdas. Förvaltningen vill i detta sammanhang särskilt lyfta fram några frågor som är angelägna att lösa just för Stockholms del. Förvaltningen vill därutöver understryka vikten av att begärda översyn av lagstiftningen sker skyndsamt. Det finns en lång rad mer eller mindre akuta problem som behöver lösas.

Avvikna ensamkommande barn

Överförmyndarnämnden i Stockholms stad är enligt föräldrabalken överförmyndare för ärenden om godmanskap för ensamkommande barn, om barnet inte är folkbokfört eller vistas i någon kommun. Detta innebär enligt länsstyrelsernas bedömning att om ett ensamkommande barn avvikit från anvisningskommunen, och det är okänt var barnet vistas, ska kommunen överlämna ärendet till överförmyndarnämnden i Stockholms stad. Bedömningen bygger på 6 § förmyndarskapsförordningen (1995:379) samt 16 kapitlet 2 § föräldrabalken; ”Om det inte finns någon behörig förmyndare enligt första och andra styckena, utövas tillsynen av överförmyndaren för Stockholms kommun” (Lag 2006:557).

Stockholms stad har alltså enligt lag ett rikstäckande ansvar för tillsynen av gode män för landets samtliga ensamkommande asylsökande barn som har avvikit. Det finns cirka 37 000 ensamkommande barn i landet. När ett barn avviker ska landets 290 kommuner skicka över akten till Stockholms stad.

Förvaltningen menar att det är orimligt att Stockholms stad ska ta detta nationella ansvar i ett läge där förutsättningarna helt förändrats eftersom det inte längre rör ansvar för några ensstaka personer, utan det kan bli aktuellt med betydligt större volymer.

Internationell rätt

Svenska medborgare står under svenska lagar oavsett var i världen de befinner sig. Denna nationalitetsprincip gäller även för utländska medborgare bosatta i Sverige. Undantag gäller vid nordiska förhållanden och nordiska medborgare.

Stockholms överförmyndarnämnd är enligt föräldrabalkens bestämmelser i 16 kap 2 § reservforum för utlandssvenskar. Det innebär också att Stockholms överförmyndarnämnd blir specialforum som deltar i lagstiftningsarbete som rör den internationella förmyndarskapsrätten. Det finns därför ett behov för Stockholms överförmyndarnämnd, som Sveriges största överförmyndarnämnd och enda

internationella överförmyndare, att arbeta med internationell omvärldsbevakning på ett helt annat sätt än andra överförmyndare.

När utlandsbosatta svenskar av hälsoskäl behöver hjälp att förvalta sin egendom, men också i kontakter med myndigheter, aktualiseras behovet av att få en god man eller förvaltare i Sverige. Det kan exempelvis handla om att föra över tillgångar till Sverige eller avyttra tillgångar utomlands.

Ställföreträdarnas hantering av huvudmännens tillgångar och överförmyndarens tillsyn blir allt mer komplex när det finns tillgångar och avtal av internationell karaktär. Det ställer högre krav på ställföreträdarna och på nämnden, både vad gäller kompetens och kommunikation.

Det kan ifrågasättas om Stockholms stad i längden ska ta ett riksansvar för svenskar från hela landet som är bosatta utomlands. Idag är det Stockholms stads invånare som står för de kostnader och det arbete som krävs för att ge utlandssvenskar stöd när det gäller ställföreträdarskap. Tidigare har detta handlat om enstaka personer, men antalet kan förväntas öka på grund av internationaliseringen och att dagens utlandssvenskar blir äldre och hjälpbehovet ökar.

Förvaltarenhet

Överförmyndarnämnden har av kommunfullmäktige i budget för 2017 fått i uppdrag att utreda om staden bör inrätta en förvaltarenhet med anställda ställföreträdare som kan ta uppdrag som det inte går att rekrytera frivilliga ställföreträdare till. Orsaker bakom svårigheterna att rekrytera till vissa uppdrag är att de kräver specialistkunskaper och mycket tid samt att huvudmännen kan vara våldsamma, vilket kräver särskilda kunskaper för att kunna hantera. En utredning genomförs i samarbete mellan överförmyndarnämnden, socialnämnden och kommunstyrelsen.

Under utredningens gång har stora oklarheter uppdragats när det gäller de arbetsrättsliga förutsättningarna kring bildandet av förvaltarenhet. Det handlar bl.a. om föräldrabalkens utformning och avsaknad av kollektivavtal. Det är därför mycket viktigt att detta klaras ut så att möjlighet skapas att bilda en förvaltarenhet. Detta skulle göra det möjligt att ge god man och förvaltare till många hjälpbehövande som idag inte får det stöd de har rätt till därför att det inte går att rekrytera ställföreträdare som på ideell basis åtar sig ärenden som är särskilt krävande.

Digitalisering

En förstudie pågår inom Stockholms överförmyndarförvaltning där förutsättningarna för en digitalisering av verksamheten ska utredas. För att möjliggöra en digitalisering av verksamheten behöver nuvarande verksamhetsystem Wärna bytas ut. Det ska ske under åren 2018-2019. Målet är att ha det nya systemet på plats 2019. Under åren 2018-2020 kommer nämnden även att utveckla flera e-tjänster samt eventuellt flera integrationer.

Målet med en digitalisering är att det endast ska finnas en digital akt. Den pågående digitaliseringsförstudien utreder hur övergången från pappersakt till digital akt kan göras.

Digitaliseringen innebär att nämndens samtliga cirka 10 550 pappersakter ska skannas in efter att de genomgått en noggrann rensning och iordningsställande.

I ett digitalt flöde kommer avslutade akter till sist att levereras till stadens eArkiv. En integration mellan det nya verksamhetsstödet och eArkivet ska ske under perioden 2018-2020.

Det är mycket viktigt att erforderliga anpassningar i lagstiftningen görs för att möjliggöra den digitala handläggning som förvaltningen nu förbereder.
